Lietas Nr. 11520058713
Lietas arhīva Nr. SKK-0213-16

LĒMUMS

Rīgā 2016.gada 7.jūnijā

Latvijas Republikas Augstākā tiesa šādā sastāvā:

tiesnesis P.Opincāns
tiesnese A.Branta
tiesnese A.Poļakova

izskatīja lietu rakstveida procesā sakarā ar Rīgas autotransporta prokuratūras prokurora A.Zariņa kasācijas protestu par Rīgas apgabaltiesas 2015.gada 16.decembra spriedumu un

k o n s t a t ē j a

Ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2015.gada 14.septembra spriedumu
/I.S./, /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 260.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 4 mēnešiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 51.panta pirmo daļu /I.S./ galīgais sods noteikts brīvības atņemšana uz 5 gadiem 1 mēnesi.

Ar Rīgas apgabaltiesas 2015.gada 16.decembra spriedumu Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2015.gada 14.septembra spriedums atcelts daļā par /I.S./ noteikto sodu pēc Krimināllikuma 260.panta otrās daļas un saskaņā ar Krimināllikuma 51.pantu.
/I.S./ saskaņā ar Krimināllikuma 59.panta trešo daļu atbrīvots no soda par Krimināllikuma 260.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu.
/I.S./ galīgais sods pēc Krimināllikuma 51.panta nav noteikts.
Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedums atstāts negrozīts.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu /I.S./ atzīts par vainīgu un sodīts par to, ka viņš pārkāpa ceļu satiksmes noteikumus, vadot transportlīdzekli, kā rezultātā cietušajai tika nodarīts smags miesas bojājums.

Rīgas autotransporta prokuratūras prokurors A.Zariņš iesniedzis kasācijas protestu, kurā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai.

Prokurors apelācijas instances tiesas spriedumu uzskata par nelikumīgu, jo apelācijas instances tiesa, taisot nolēmumu, nepareizi piemērojusi Krimināllikuma Vispārīgās daļas pantu, pieļaujot Kriminālprocesa likuma 574.panta 1.punktā norādīto pārkāpumu.

Apelācijas instances tiesa, atbrīvojot /I.S./ no kriminālatbildības saskaņā ar Krimināllikuma 58.panta pirmo daļu un 59.panta trešo daļu, norādījusi, ka ņem vērā trīs apsūdzētā atbildību mīkstinošos apstākļus, cietušās viedokli par apsūdzētā nesodīšanu un apsūdzētā personu raksturojošos datus.

Prokurors uzskata, ka tiesas nolēmums neatbilst krimināltiesību principiem, tiesa nav pietiekami motivējusi nolēmumu, bet spriedumā norādītā motivācija nav attiecināma uz attiecīgo Krimināllikuma normu piemērošanu.

Prokurors kasācijas protestā citē Krimināllikuma 58.panta pirmo daļu, kā arī atsaucas uz zinātniskajā literatūrā pausto viedokli, ka likuma pamatā normas piemērošanai ir noziedzīgā nodarījuma radītā kaitējuma (materiāla, fiziska, morāla u.c. kaitējuma) pakāpes vērtējums. Vērtējot noziedzīgā nodarījuma radītā kaitējuma pakāpi, jāievēro, ka kaitējums tiek radīts ar katru noziedzīgu nodarījumu, turklāt tas vienmēr ir lielāks nekā citu tiesībpārkāpumu izdarīšanas gadījumā. Savstarpēji salīdzinot noziedzīgus nodarījumus, kaitējuma pakāpe varētu būt zemāka, ja izdarīts krimināpārkāpums vai mazāk smags noziegums.

Apelācijas instances tiesa, prokurora ieskatā, vispār nav vērtējusi /I.S./ izdarītā noziedzīgā nodarījuma kaitējuma pakāpi, nav ņēmusi vērā, ka viņš izdarījis smagu noziegumu, ir vērtēti tikai vainīgā personību raksturojošie dati, ka arī atbildību mīkstinošie apstākļi. Tiesa nav vērtējusi, ka primārais apdraudējuma objekts inkriminētajā nodarījumā ir satiksmes drošība, vienlaicīgi nodarot kaitējumu cietušās personas dzīvībai un veselībai. Turklāt prokurors kasācijas protestā vērš uzmanību, ka /I.S./ noziedzīgo nodarījumu izdarīja tiesas noteiktajā pārbaudes laikā pēc sevišķi smaga nozieguma izdarīšanas. Šo apstākli apelācijas instances tiesa nav vērtējusi lēmumā.

Prokurors kasācijas protestā apstrīd apelācijas instances tiesas secinājumu, ka cietušajai ir kompensēti zaudējumi un ir panākts izlīgums. Prokurors atsaucas uz Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta un Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas 2008.gada 1.jūlija kopsapulces rekomendācijas 20.punktā noteikto, ka krimināltiesības kā publisko tiesību nozare paredz atbildību par atsevišķiem noziedzīgiem nodarījumiem tāpēc, ka tie apdraud sabiedriskās intereses, un fakts, ka cietušajam nodarītie zaudējumi daļēji vai pilnīgi atlīdzināti, pats par sevi nedod pamatu nedz atbrīvot personu no kriminālatbildības, nedz no soda.

Prokurors uzskata, ka apelācijas instances tiesa, lemjot par apsūdzētajam /I.S./ nosakāmo sodu, pārkāpusi Krimināllikuma 55.panta otro, desmito daļu un atsaucas un Augstākās tiesas lēmumos Nr. SKK-30/2008, SKK-222/2007, SKK-263/2007 pausto viedokli, ka gadījumos, kad jauns noziedzīgs nodarījums izdarīts nosacītas notiesāšanas pārbaudes laikā, ir jāievēro Krimināllikuma 55.panta desmitajā daļā noteiktais, ka iepriekš piespriestais sods ir izpildāms un sods nosakāms saskaņā ar Krimināllikuma 51. un 52.panta nosacījumiem. Turklāt Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta tiesu prakses apkopojumā „Tiesu prakse soda noteikšanā pēc vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem un pēc vairākiem spriedumiem" norādīts, ka atturēšanās no jaunu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas nosacītas notiesāšanas laikā ir viens no galvenajiem nosacījumiem, kuru ievērojot, personai netiks izpildīts piespriestais sods. Šī nosacījuma pārkāpšanas dēļ piespriestais sods ir izpildāms. Prokurora ieskatā, šāds nosacījums ir attiecināms gan uz personām, kas izdarījušas tīšu noziedzīgu nodarījumu, gan uz personām, kas izdarījušas noziedzīgu nodarījumu aiz neuzmanības.

Apsūdzētā /I.S./ aizstāvis M.Vitkovskis iesniedzis iebildumus par kasācijas protestu. Iebildumos aizstāvis lūdz atstāt spēkā apelācijas instances tiesas spriedumu, bet kasācijas protestu noraidīt kā nepamatotu.

Aizstāvis uzskata, ka apelācijas instances tiesa lietu skatījusi apelācijas sūdzībā norādītajā apjomā, spriedumā pareizi izvērtēti apstākļi, kas ir pamats atbrīvot apsūdzēto /I.S./ no soda.

Aizstāvja ieskatā, prokurors kasācijas protestā nepamatoti norādījis, ka apelācijas instances tiesa pārkāpusi Krimināllikuma 55.panta desmito daļu, nesaskaitot /I.S./ piespriestos sodus saskaņā ar Krimināllikuma 51. un 52.panta nosacījumiem.

Augstākā tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kriminālprocesa likuma 511.panta otrā daļa noteic, ka spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam.

Kasācijas instances tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesa minētās normas prasības nav ievērojusi.

Kaitējums ir noziedzīgā nodarījuma objektīvās puses pazīme, ar kaitējumu tiek konkretizēta nodarījuma kaitīguma smaguma pakāpe.

Tiesību zinātnieki uzskata, ka „ar noziedzīgo nodarījumu radītais kaitējums ir izvērtējama un samērojama pazīme, un kā noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmei kaitējumam ir svarīga nozīme ne tikai noziedzīga nodarījuma kvalifikācijā (*skat., Krimināllikuma komentāri.Pirmā daļa (I-VIII[1] nodaļa). U.Krastiņš, V.Liholaja.-Rīga:Tiesu namu aģentūra, 2015, 48.lapa*).

Krimināllikuma 58.panta pirmā daļa noteic, ka no kriminālatbildības var atbrīvot personu, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, kuram gan ir šajā likumā paredzētā nodarījuma pazīmes, bet ar kuru nav radīts tāds kaitējums, lai vajadzētu piespriest krimināsodu.

Augstākā tiesa norāda, ka ar noziedzīgo nodarījumu radītā kaitējuma izvērtēšanai ir būtiska nozīme, lai izlemtu jautājumu par personas atbrīvošanu no kriminālatbildības atbilstoši Krimināllikuma 58.panta pirmajai daļai.

Apelācijas instances tiesa savā spriedumā norādījusi: „Izvērtējot jau pirmās instances tiesas spriedumā konstatētos apstākļus par to, ka apsūdzētais /I.S./ cietušajai /G.K./ ir izmaksājis kompensāciju, apmaksājis ārstēšanos, ar cietušo noslēdzis izlīgumu par kriminālprocesa izbeigšanu, cietušās viedokli pirmās instances tiesā par apsūdzētā nesodīšanu, ievērojot apstākļus, ko ir konstatējusi apelācijas instances tiesa papildus, proti, trīs atbildību mīkstinošo apstākļu esamību lietā, nekonstatējot atbildību pastiprinošo apstākli – recidīvu, ņemot vērā cietušās viedokli apelācijas instances tiesā par to, ka apsūdzētais turpina materiāli viņai palīdzēt, lūgumu apsūdzēto nesodīt, kā arī, ņemot vērā apstākļus, ka apsūdzētais ir nodarbināts, viņam ir ģimene, kurā ir gaidāms bērns, tiesas kolēģija uzskata, ka ir iespējams atbilstoši Krimināllikuma 58. panta pirmajai daļai, un saskaņā ar Krimināllikuma 59.panta trešo daļu /I.S./ par Krimināllikuma 260.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu no soda atbrīvot."

Augstākā tiesa jau iepriekš ir norādījusi, ka tiesai atbilstoši Krimināllikuma 46.panta otrajai daļai jāizvērtē radītais kaitējums, it sevišķi tajos gadījumos, kad jālemj jautājums par Krimināllikuma 58.panta pirmās daļas piemērošanu (*skat., Augstākās tiesas 2014.gada 10.septembra lēmumu lietā Nr.SKK-417/2014*).

Kasācijas instances tiesa konstatē, ka apelācijas instances tiesa savā spriedumā ir detalizēti vērtējusi apsūdzētā personību raksturojošos apstākļus un atbildību mīkstinošos apstākļus, taču nav vērtējusi ar noziedzīgo nodarījumu radīto kaitējumu.

Augstākā tiesa norāda, ka, atbrīvojot personu no soda saskaņā ar Krimināllikuma 58.panta pirmo daļu, tiesai ir jāizvērtē radītā kaitējuma smaguma pakāpe un jāpamato, kādēļ radītais kaitējums nav tāds, lai vajadzētu piespriest krimināsodu. Ar noziedzīgo nodarījumu radītā kaitējuma vērtējums konkrētajā lietā nav sniegts, tādēļ apelācijas instances tiesas spriedumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu.

Turklāt apelācijas instances tiesa kā pamatojumu /I.S./ atbrīvošanai no soda minējusi Kriminālprocesa likuma 1.pantā nostiprinātos principus par Kriminālprocesa likuma mērķi, taču nav pamatojusi, kā minētajā pantā noteiktie principi būtu attiecināmi uz /I.S./ atbrīvošanu no soda.

Augstākā tiesa atzīst, ka konkrētajā lietā pieļautais Kriminālprocesa likuma 511.panta otrās daļas pārkāpums atzīstams par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē, kas novedis pie nelikumīga nolēmuma, un ir pamats apelācijas instances tiesas sprieduma atcelšanai.

Izskatot lietu no jauna, apelācijas instances tiesai jāsniedz ar noziedzīgo nodarījumu radītā kaitējuma smaguma pakāpes vērtējums un tikai pēc tam jāapsver iespēja /I.S./ atbrīvot no soda. Turklāt Augstākā tiesa vērš uzmanību uz Krimināllikuma 55.panta nosacījumiem, kā arī gadījumiem, kad sods ir izpildāms.

Augstākā tiesa konstatē, ka apelācijas instances tiesa ir pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574.panta 1.punktā norādīto pārkāpumu – nepareizi piemērojusi Krimināllikuma Vispārīgās daļas 58.panta pirmo daļu, kas ir pamats sprieduma atcelšanai.

Apsūdzētajam/I.S./ piemērotais drošības līdzeklis – uzturēšanās noteiktā vietā – atstājams negrozīts.

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587.pantu, Augstākā tiesa

nolēma

Atcelt Rīgas apgabaltiesas 2015.gada 16.decembra spriedumu pilnībā un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā.
Apsūdzētajam/I.S./ piemēroto drošības līdzekli – uzturēšanos noteiktā vietā – atstāt negrozītu.
Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnesis	*(paraksts)*	P.Opincāns
Tiesnese	*(paraksts)*	A.Branta
Tiesnese	*(paraksts)*	A.Poļakova